

a.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration

Er beteckning: A2023/00885

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanlands län (härefter Länsstyrelsen) har fått delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration på remiss från Regeringskansliet.

Länsstyrelsen tillstyrker följande förslag:

- Länsstyrelsen tillstyrker att målgruppen för etableringsinsatser utvidgas, att införa överhoppningsbartid för föräldraledighet samt att möjliggöra förlängningen av tiden i etablering.
- Länsstyrelsen tillstyrker att Skolverket får i uppdrag att fördela stadsbidrag till kommuner för att bedriva verksamhet i öppna förskolan.
- Länsstyrelsen tillstyrker att kommunernas ansvar för samhällsorientering förtydligas. Det utökade ansvaret måste dock kompletteras med ett utökat stöd.
- Länsstyrelsen ställer sig positiv till att Arbetsförmedlingen, i samverkan med Länsstyrelsen och andra myndigheter, får i uppdrag att ta fram enhetlig myndighetsinformation. En utökad målgrupp kan innebära att webbplatsen behöver utökas till fler språk och vi föreslår därför att ett sådant uppdrag finansieras för detta syfte.

Länsstyrelsen avstyrker följande förslag:

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att den utökade målgruppen ska få lägre ersättning eftersom det riskerar att minska incitamenten att delta.
- Länsstyrelsen avstyrker att kommuners verksamhet i öppna förskolan finansieras med sådana medel som avses i 37a §

förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar.

Länsstyrelsens bedömning är att det är mycket i utredningen som kan bidra till ökad jämställdhet. Länsstyrelsen saknar dock ett resonemang i utredningen kring hedersrelaterat våld och förtryck.

7.3 Nyanlända ska kunna anvisas till etableringsprogrammet

Länsstyrelsen tillstyrker att den utökade målgruppen erbjuds att delta i etableringsprogrammet. Detta kan bidra till utrikes födda kvinnors arbetsmarkandsetablering och därmed bidra till att färre kvinnor blir ekonomiskt beroende av anknytningspersonen. En ersättning kan ge incitament att delta i aktiviteter.

7.4.6 Enhetlig myndighetsinformation ska tas fram

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att Arbetsförmedlingen, i samverkan med Länsstyrelsen och andra myndigheter, får i uppdrag att ta fram enhetlig myndighetsinformation. Vi instämmer i att länsstyrelsernas nationella webbplats Informationsverige.se är en viktig plattform. En utökad målgrupp kan innebära att webbplatsen behöver utökas till fler språk och vi föreslår därför att ett sådant uppdrag finansieras för detta syfte.

7.5 Ersättning för den som deltar i etableringsprogrammet

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att den utökade målgruppen ska få lägre ersättning då det riskerar minska incitamenten att delta.

I delbetänkandet lyfts studien från Danmark som visade att en sänkning av ersättning ledde till ett minskat arbetskraftsdeltagande för kvinnor. Orsaken var enligt forskare att ersättningen var behovsprövad på hushållsnivå. När kvinnan i familjen inte längre berättigades till ersättning försvann även incitamenten att delta i integrationsprogrammet. I delbetänkandet lyfts också att utökade

kostnader för resa till aktiviteter samt exempelvis avgift för barnomsorg kan medföra att det inte blir mycket över av ersättningen. Länsstyrelsen anser därför att detta sammantaget medför att de ekonomiska incitamenten att delta i etableringsprogrammet blir begränsade för individen men även för familjen som helhet. När det gäller ersättningsfrågor är det viktigt att se hushållsnivå och inte bara individer. I hushåll tas ofta beslut utifrån vad som anses mest lämpligt för hela hushållet och inte bara individen. Länsstyrelsen ser därmed att en lägre ersättning riskerar att motverka det övergripande målet att öka utrikes födda kvinnors arbetsmarkandsetablering.

8.5.1 Kommunernas ansvar förtydligas

Länsstyrelsen tillstyrker att kommunernas ansvar för samhällsorientering förtydligas. Ett utökad ansvar bör dock kompletteras med ett stöd av exempelvis en nationell strategi.

I Länsstyrelsens nationella återrapportering för samhällsorientering framkommer det att kommunerna önskar en nationell strategi för identifiering av målgruppen, samt riktlinjer för hur kommuner aktivt ska verka för att nå fler att delta i samhällsorienteringen. Flera kommuner föreslår att Länsstyrelsen ska ansvara för att ta fram nationella riktlinjer för hur kommunerna ska jobba för att nå personer tillhörande den utvidgade målgruppen.¹

9.4.3 Öppen förskola med språkträning och studie- och yrkesvägledning för föräldralediga

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett uppdrag till Skolverket att fördela ett statsbidrag till kommuner för att bedriva verksamhet inom öppen förskola med den särskilda inriktning för ökad integration som anges i förslaget. Länsstyrelsen avstyrker dock att detta ska finansieras av 37 a §-medel². Dessa medel täcker en bredare verksamhet och förslaget om verksamhet i öppna förskolan kommer därmed inte täcka hela det behov som medlen täcker. Länsstyrelsen i Södermanlands län har ett högt söktryck till 37 a §-medel och utifrån

¹ Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.23 enligt regleringsbrevet för 2022

² 37 a § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar.

kommunernas mindre resurser för integrationsinsatser bedömer Länsstyrelsen att antalet ansökningar kommer vara fortsatt högt.

Länsstyrelsen ser också positivt på att dessa verksamheter inom öppen förskola skulle kunna underlätta kommunens kommande uppsökande arbete riktat mot vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskolan och därmed öka chanserna att fler nyanlända barn blir inskrivna på förskolan. Länsstyrelsen instämmer också i slutsatsen i delbetänkandet att öppen förskola är en lämplig arena att nå föräldrar i denna målgrupp. Som det också redogörs för går nyanlända barn i förskolan i lägre utsträckning än andra barn i Sverige, samtidigt som barns deltagande i förskolan kan kopplas till en mängd olika förbättrade socioekonomiska förutsättningar senare i livet. Andra fördelar med förskolan är att det lättare kan upptäckas om barn far illa i hemmet och exempelvis är utsatta för våld.

FN:s barnrättskommitté har tidigare under året överlämnat en rad rekommendationer för Sveriges barnrättsarbete, och uttryckt oro för de stora skillnaderna mellan barn och deras tillgång till sina rättigheter. Länsstyrelsen vill därför understryka vikten av att satsningar som görs bör syfta till att öka jämlikheten för barn på en nationell nivå, exempelvis via satsningar för ökat deltagande i förskolan såsom nämns i delbetänkandet. Länsstyrelsen anser dock att detta kan försvåras på grund av utformningen av förslaget i delbetänkandet. Eftersom förslaget är baserat på två olika frivilliga insatser riktat till kommuner, verksamhet med öppen förskola samt förfarandet att söka statsbidrag, indikerar detta att satsningen i fråga inte kommer nå samtliga kommuner i landet och därmed riskerar att bidra till ökad ojämlikhet. Länsstyrelsen ställer sig därför tveksam till om förslaget är utformat så det i tillräcklig omfattning tar hänsyn till dessa perspektiv. Länsstyrelsen anser att satsningen bör utformas för att säkerställa att alla kommuner nås av arbetet.

Länsstyrelsen ser även fördelar med att förslaget skulle kunna kompletteras med ändringar i skollagen (2010:800) med en utökning av den minsta garanterade vistelsetiden i förskolan (som idag består av 15 timmar per vecka) för barn vars föräldrar är arbetssökande. Utöver fördelar som direkt kan kopplas till barnrätt och ökad jämlikhet, skulle även en sådan insats troligen bidra till bättre och mer jämställda förutsättningar för arbetssökande föräldrar att aktivt söka jobb och genomföra andra insatser kopplat till arbetsmarknadsetablering, såsom exempelvis språkträning.

Allmänna synpunkter på delbetänkandet

Länsstyrelsens bedömning är att det är mycket i utredningen som kan bidra till ökad jämställdhet.

Länsstyrelsen anser dock att det saknas ett resonemang i delbetänkandet kring de kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, vilket kan utgöra ett stort hinder för kvinnans möjlighet att komma ut i studier och arbete. Uppfattningar om vad som är lämpligt för flickor och kvinnor i en hederskontext kan leda till begränsningar av deras liv – det kan till exempel yttra sig på så sätt att kvinnor inte får umgås med personer av motsatt kön och det kan utgöra ett hinder för dem att etablera sig på arbetsmarknaden. Det krävs en kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck så att kvinnor får den hjälp och det stöd de behöver för att kunna fullfölja sin utbildning och komma ut på arbetsmarknaden.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Beatrice Ask med handläggare Magdalena Gustafsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Josefine Sjöberg och Petra Blom, tillförordnad länsråd Andres Delgado Lopez samt chefsjurist Christian Finnerman medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.